Etelä-Savon maakuntaliitto

Lausunto

09.03.2026 § 18/2026

LiV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö 26.2.2026; Liikenne- ja viestintävaliokunta tiistai 10.03.2026 klo 12.00 / VNS 10/2025 vp / Lausuntopyyntö

Lausunto Valtioneuvoston selonteosta valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2026-2037 liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Itä-Suomen maakuntaliitot, Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Kainuu, Pohjois-Karjala ja Pohjois-Savo, kiittävät mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto. Etelä-Savon maakuntaliitto toimii Itä-Suomen maakuntien yhteistyöalueen puheenjohtajamaakuntana vuonna 2026.

Itä-Suomen erityispiirteet, tilannekuva sekä merkitys Suomen elinvoimalle ja kilpailukyvylle tunnistettava paremmin

Liikenne 12-suunnitelmassa on kuvattu hyvin tiiviisti Itä-Suomen erityispiirteitä. Itä-Suomi on kuitenkin kuvausta selvästi monipuolisempi myös koko Suomen kannalta tärkeiden elinkeinoalojen osalta. Suunnitelmassa ei myöskään ole tunnistettu muuttunutta logistista toimintaympäristöä ja muuttuneita kuljetusvirtoja, joista johtuvia Itä-Suomen liikennejärjestelmän kehittämistarpeita ei myöskään näy suunnitelman tavoitteissa eikä toimenpiteissä.

Itä-Suomi muodostaa laajan, harvaan asutun, harvan pääväyläverkon ja pitkien etäisyyksien sekä vesistöjen pirstoman aluekokonaisuuden. Alueen liikennejärjestelmä palvelee samanaikaisesti:

- asukkaiden arjen liikkumista, työssäkäyntiä ja palvelujen saavutettavuutta
- raaka-aineisiin ja luonnonvaroihin perustuvaa vientiteollisuutta (ml. matkailu)
- henkilö- ja tavaraliikennettä palvelevien matka- ja kuljetusketjujen toimivuutta sekä huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden edellyttämiä yhteyksiä
- rajaturvallisuutta ja sotilaallista liikkuvuutta.

Oman erityispiirteensä Itä-Suomen liikennejärjestelmään tuo Saimaan sisävesiliikenne, jonka rooli Kaakkois-Suomen metsäteollisuuden raakapuukuljetuksissa on kasvanut ulkomaan tuonti- ja vientikuljetusten loppumisesta huolimatta. Suunnitelmassa tulee tunnistaa nykyistä selkeämmin sisävesikuljetusten merkitys osana Itä-Suomen liikennejärjestelmää ja esittää toimenpiteitä, jotka mahdollistavat kuljetukset myös tulevaisuudessa. Suomen metsäteollisuuden raakapuusta käytetään lähes neljännes Etelä-Karjalassa, joten Saimaan vesiliikenteen merkitys koko Suomen metsäteollisuudelle on huomattavasti suurempi kuin selonteossa käytetty määre ”vähäinen”.

Etelä-Savon maakuntaliitto | Mikonkatu 5, 50100 Mikkeli | Puhelinnumerot esavo.fi/yhteystiedot
Sähköposti kirjaamo@esavo.fi (virallinen posti) tai etunimi.sukunimi@esavo.fi (å=a, ä=a, ö=o)

esavo.fi

Perusväylänpidon rahoitus nostettava korjausvelkaa vähentävälle tasolle välittömästi

Perusväylänpidon rahoitustasoa on nostettava, jotta tie- ja rataverkon kunto voidaan turvata myös vähäliikenteisellä verkolla. Nykyinen rahoitustaso, eikä suunnitelmassa vuosiksi 2030–2037 esitetty rahoitustason nosto riitä estämään korjausvelan kasvua. Suunnitelman mukainen rahoitustason nosto hidastaa korjausvelan kasvua, mutta suunnitelmakauden loppuun tultaessa väyläverkon korjausvelka kasvaa kuitenkin noin 6 miljardiin euroon (vuoden 2025 lopussa n. 4,3 mrd. €). Ilman perusväylänpidon rahoitustason merkittävää nostamista väyläverkon rapautuminen jatkuu, mikä heikentää Suomen kilpailukykyä sekä lisää kuljetusten ja liikkumisen kustannuksia. Perusväylänpidon rahoitustaso on nostettava korjausvelkaa vähentävälle tasolle välittömästi.

Itä-Suomen rataverkon toimintavarmuutta vahvistettava

Suunnitelmassa ei ole tunnistettu Karjalan ja Savon ratojen kasvaneita kuljetusmääriä ja siitä johtuvia parantamis- ja kehittämistarpeita. Karjalan ja Savon radalla on käynnissä ja/tai suunnitteilla parantamiskohteita, mutta ne parantavat ratojen välityskykyä vain pistemäisesti. Karjalan rata (Luumäki-Joutseno ja Imatra-Joensuu) ja Savon rata (Kouvola-Kontiomäki) ovat yksiraiteisia, mikä on koko Suomen rataliikennejärjestelmän toimintavarmuuden kannalta kriittinen riskitekijä liikennöinnin lisäksi huoltovarmuuden, kokonaisturvallisuuden ja sotilaallisen liikkuvuuden kannalta. Lisäksi Karjalan ja Savon radan välillä ei ole sähköistettyä poikittaisrataa, mikä myös lisää koko Suomen rataverkon haavoittuvuutta häiriötilanteissa. Karjalan ja Savon ratojen kehittämistoimet ja ratojen välisten poikittaisratojen peruskorjaukset ja sähköistäminen on otettava suunnitelmassa huomioon koko Suomen raideliikennejärjestelmän toimintavarmuuden parantamiseksi.

Itä-Suomen TEN-T kattavan verkon kytkeytymistä Euroopan laajuisen liikenneverkon ydinverkkoon ja liikennekäytäviin tulee määrätietoisesti kehittää

Merkittävä osa Itä-Suomen pääväylistä kuuluu TEN-T kattavaan verkkoon. TEN-T-verkon kehittämisestä on Liikenne 12-suunnitelmassa selkeästi linjattava, että kattavan verkon kytkeytymistä ydinverkkoon ja ydinverkkokäytäviin parannetaan. Tämän tulee näkyä paitsi kansallisesti, mutta myös Suomen EU-vaikuttamisessa ja EU-rahoitushauissa. Kattavan verkon maanteiden ja ratojen kehittäminen parantaa merkittävällä tavalla Itä-Suomen saavutettavuutta ja kansainvälisiä yhteyksiä myös länteen, luoteeseen ja pohjoiseen.

Alueiden kolmen tunnin saavutettavuus ja lentoasemaverkosto turvattava

Itä-Suomen maakuntaliitot pitävät tärkeänä, että alueiden ja pääkaupunkiseudun välinen kolmen tunnin saavutettavuustavoite säilyy liikennepolitiikan ohjaavana periaatteena. Itä-Suomessa tavoite ei toteudu ilman toimivia lentoyhteyksiä. Lentoasemaverkoston kehittämistä koskevissa linjauksissa tulee varmistaa, että alueelliset lentoasemat säilyvät osana Finavian lentoasemaverkostoa myös nykyisen hallituskauden jälkeen. Lentoasemien merkitystä tulee tarkastella osana valtakunnallisesti merkittävän liikennejärjestelmän toimivuutta ja osana matkaketjuja sekä alueellista saavutettavuutta ja kilpailukykyä.

Viestintäverkot rakennettava kattaviksi ja toimintavarmoiksi

Toimivat ja nopeat mobiiliverkot sekä kiinteät laajakaistayhteydet ovat osa liikennejärjestelmän peruspalvelutasoa, ja niiden on pystyttävä vastaamaan digitaalisten palveluiden kasvaviin vaatimuksiin. Itä-Suomessa on edelleen huomattavia puutteita mobiiliverkkojen toimivuudessa ja peitossa sekä kiinteiden laajakaistayhteyksien saatavuudessa. Heikosti toimivat yhteydet aiheuttavat haittaa

Itä-Suomen elinkeinoelämälle. Toimivat yhteydet ja digitaaliset palvelut ja niiden kehittäminen on kustannustehokas keino vähentää fyysisen liikenteen tarvetta ja tukea alueellista tasa-arvoa ja alueiden elinvoimaa. Viestintäverkkojen osalta ei voida tyytyä olemassa olevien verkkojen ja palvelujen varmistamiseen, vaan resursseja pitää osoittaa yhteyksien määrätietoiseen kehittämiseen.

Etelä-Savon maakuntaliitto

Heini Utunen
maakuntajohtaja

Marko Tanttu
alusuunnittelupäällikkö

Jakelu

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti maakuntaliiton asianhallintajärjestelmässä.